

Κεφάλαιο 3. Παράγραφοι 50-51

ΚΕΙΜΕΝΟ

Ὡς δὲ εἰπὼν ταῦτα ἐπαύσατο καὶ ἡ βουλή δῆλη ἐγένετο εὐμενῶς ἐπιθορυβήσασα, γνοὺς ὁ Κριτίας ὅτι εἰ ἐπιτρέψοι τῇ βουλῇ διαψηφίζεσθαι περὶ αὐτοῦ, ἀναφεύζοιτο, καὶ τοῦτο οὐ βιωτὸν ἡγησάμενος, προσελθὼν καὶ διαλεχθεὶς τι τοῖς τριάκοντα ἐξῆλθε, καὶ ἐπιστῆναι ἐκέλευσε τοὺς τὰ ἐγχειρίδια ἔχοντας φανερῶς τῇ βουλῇ ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις.

Πάλιν δὲ εἰσελθὼν εἶπεν· «Ἐγὼ, ὦ βουλή, νομίζω προστάτου ἔργον εἶναι οἷον δεῖ, ὅς ἂν ὄρων τοὺς φίλους ἐξαπατωμένους μὴ ἐπιτρέπη. Καὶ ἐγὼ οὖν τοῦτο ποιήσω. Καὶ γὰρ οἶδε οἱ ἐφεστηκότες οὐ φασὶν ἡμῖν ἐπιτρέψαι, εἰ ἀνήσομεν ἄνδρα τὸν φανερῶς τὴν ὀλιγαρχίαν λυμαινόμενον. Ἔστι δὲ ἐν τοῖς καινοῖς νόμοις τῶν μὲν ἐν τοῖς τρισχιλίοις ὄντων μηδένα ἀποθνήσκειν ἄνευ τῆς ὑμετέρας ψήφου, τῶν δ' ἕξω τοῦ καταλόγου κυρίου εἶναι τοὺς τριάκοντα θανατοῦν. Ἐγὼ οὖν, ἔφη, Θηραμένην τουτοὶ ἐξαλείψω ἐκ τοῦ καταλόγου, συνδοκοῦν ἅπασιν ἡμῖν. Καὶ τοῦτον, ἔφη, ἡμεῖς θανατοῦμεν».

Παρατηρήσεις

1. Να μεταφραστεί το παρακάτω απόσπασμα: «Ὡς δὲ εἰπὼν ... μὴ ἐπιτρέπη».
 2. Με ποιο τρόπο κατορθώνει ο Κριτίας να παρακάμψει το νόμο που θέσπισαν οι Τριάκοντα και προέβλεπε πως μόνο η βουλή των πεντακοσίων μπορούσε να καταδικάσει σε θάνατο όποιον βρισκόταν στον κατάλογο των τριών χιλιάδων; Γιατί φτάνει στο σημείο να παρακάμψει ένα νόμο που είχε ο ίδιος ψηφίσει και τι υποδηλώνει αυτό για τον τρόπο που οι Τριάκοντα διαχειρίζονταν την εξουσία;
- 3α. ἐγένετο: να γίνει χρονική αντικατάσταση.
- β. ἐπαύσατο: να γίνει εγκλητική αντικατάσταση.
- γ. ταῦτα, ἄνδρα: να κλιθούν στον αριθμό που είναι.

4. Να γράψετε δύο ομόρριζα (ένα απλό και ένα σύνθετο) της νεοελληνικής γλώσσας για κάθε μία από τις ακόλουθες λέξεις: ποιήσω, βούλομαι, ἐπιδείξει, ἐξαλείφειν, ἔγραψαν, ὄρων, φανερῶς, λυμαινόμενον, ἀποθνήσκειν, ψήφου.

5. Στην περίοδο που ακολουθεῖ να χαρακτηριστούν συντακτικῶς οι υπογραμμισμένες λέξεις και να αναγνωριστέη η δευτερεύουσα πρόταση (εἶδος και συντακτικὴ λειτουργία).

Βούλομαι καὶ τοῦτο ἐπιδείξει, ὅτι οὗτοι οὐ μόνον εἰσὶ περὶ ἀνθρώπους ἀδικῶτατοι, ἀλλὰ καὶ περὶ θεοὺς ἀσεβέστατοι.

6. Αφού διαβάσετε το ακόλουθο απόσπασμα να αναφερθείτε στις διαφορετικές απόψεις που είχαν ο Θηραμένης κι ο Κριτίας και να δώσετε την άποψή σας σχετικά με τις προθέσεις του Κριτία. [Τον πρώτο καιρό ο Κριτίας κι ο Θηραμένης ήταν ομοϊδεάτες και φίλοι. Ο Κριτίας όμως –που ανάμεσα στ' άλλα είχε εξοριστή κιόλας από τους δημοκρατικούς- είχε διάθεση να σκοτώσει πολύν κόσμο, ενώ ο Θηραμένης εναντιωνόταν, λέγοντας ότι δεν ήταν λογικό να θανατώνουν ανθρώπους για μόνο το λόγο ότι τους τιμούσε ο λαός, έστω κι αν δεν πείραζαν σε τίποτα την καλή τάξη. «Στο κάτω-κάτω», τούλεγε, «κ' εγώ κ' εσύ έχουμε πει και κάνει πολλά για ν' αποχτήσουμε δημοτικότητα». Ο άλλος πάλι αποκρινόταν (γιατί φερόταν ακόμα φιλικά στο Θηραμένη) ότι όποιος θέλει να κυριαρχή είν' υποχρεωμένος να βγάξη από τη μέση εκείνους που θα μπορούσαν να του σταθούν εμπόδιο: «Κι αν φαντάζεσαι ότι επειδή είμαστε τριάντα κι όχι ένας η εξουσία μας δε χρειάζεται τόση φροντίδα όσο και μια προσωπική τυραννία είσαι ανόητος».

Κεφάλαιο 3. Παράγραφοι 54-56

Κείμενο από το Πρωτότυπο

54. Ἐκ δὲ τούτου ἐκέλευσε μὲν ὁ τῶν τριάκοντα κήρυξ τοὺς ἕνδεκα ἐπὶ τὸν Θηραμένην· ἐκεῖνοι δὲ εἰσελθόντες σὺν τοῖς ὑπηρέταις, ἡγουμένου αὐτῶν Σατύρου τοῦ θρασυτάτου τε καὶ ἀναιδεστάτου, εἶπε μὲν ὁ Κριτίας· «Παραδίδομεν ὑμῖν, ἔφη, Θηραμένην τουτονὶ κατακεκρμένον κατὰ τὸν νόμον.
55. Ὑμεῖς δὲ λαβόντες καὶ ἀπαγαγόντες οἱ ἕνδεκα οὐ δεῖ τὰ ἐκ τούτων πράττετε». Ὡς δὲ ταῦτα εἶπεν, εἶλκε μὲν ἀπὸ τοῦ βωμοῦ ὁ Σάτυρος, εἶλκον δὲ οἱ ὑπηρέται. ὁ δὲ Θηραμένης ὡσπερ εἰκὸς καὶ θεοὺς ἐπεκαλεῖτο καὶ ἀνθρώπους καθορᾶν τὰ γινόμενα. Ἡ δὲ βουλή ἡσύχιαν εἶχεν, ὀρῶσα καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις ὁμοίους Σατύρω καὶ τὸ ἐμπροσθεν τοῦ βουλευτηρίου πλήρες τῶν φρουρῶν, καὶ οὐκ ἀγνοοῦντες ὅτι ἐγχειρίδια ἔχοντες παρήσαν.
56. Οἱ δ' ἀπήγαγον τὸν ἄνδρα διὰ τῆς ἀγορᾶς μάλα μεγάλη τῆ φωνῆ δηλοῦντα οἷα ἔπασχε. Λέγεται δ' ἐν ῥῆμα καὶ τοῦτο αὐτοῦ. Ὡς εἶπεν ὁ Σάτυρος ὅτι οἰμώξειτο, εἰ μὴ σιωπήσειεν, ἐπήρετο· « Ἄν δὲ σιωπῶ, οὐκ ἄρ' , ἔφη, οἰμώξομαι;» καὶ ἐπεὶ γε ἀποθνήσκειν ἀναγκαζόμενος τὸ κῶνον ἐπιε, τὸ λειπόμενον ἔφασαν ἀποκοτταβίσαντα εἰπεῖν αὐτόν· «Κριτία τοῦτ' ἔστω τῷ καλῷ». Καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἀγνοῶ, ὅτι ταῦτα ἀποφθέγματα οὐκ ἀξιόλογα, ἐκεῖνο δὲ κρίνω τοῦ ἀνδρὸς ἀγαστόν, τὸ τοῦ θανάτου παρεστηκότος μῆτε τὸ φρόνιμον μῆτε τὸ παιγνιώδες ἀπολιπεῖν ἐκ τῆς ψυχῆς.

Κείμενο από Μετάφραση

Ξενοφώντας Ἑλληνικά, Βιβλίο Β', Κεφ. 3, παράγραφοι 11-16

[11] Η εκλογή των Τριάντα έγινε αμέσως μετά την κατεδάφιση των Μακρῶν Τειχῶν και των τειχῶν του Πειραιά. Ενώ όμως εντολή τους ήταν να συντάξουν ένα σύνταγμα που θα ρυθμίζει τον πολιτικό βίο, ὅλο ἀνάβαλλαν τη σύνταξη και τη δημοσίευσή του· στο μεταξύ συγκροτούσαν τη Βουλή και τις ἄλλες αρχές ὅπως ἤθελαν αὐτοί.

[12] Ἐπειτα ἄρχισαν να συλλαμβάνουν τους γνωστούς καταδότες, που τον καιρὸ της δημοκρατίας εἶχαν κάνει τη συκοφαντία ἐπάγγελμα και ταλαιπωρούσαν την καλή τάξη, και να τους παραπέμπουν για θανατική καταδίκη. Η Βουλή τους καταδίκασε μ' ευχαρίστηση, και το πράμα δε δυσχεροῦσε καθόλου ὅσους ἐνιωθαν πως τίποτα κοινὸ δεν εἶχαν μ' αὐτούς.

[13] Ἀργότερα ὡστόσο ἄρχισαν να καταστρώνουν σχέδια για να ἐπιβάλουν την ανεξέλεγκτη κυριαρχία τους στην πόλη. Το πρώτο βήμα ήταν να στείλουν στη Λακεδαίμονα τον Αισχίνη και τον Αριστοτέλη, για να πείσουν το Λύσανδρο να ενεργήσει να τους δοθεῖ φρουρά -που ὑπόσχονταν να συντηροῦν αὐτοί - «ὥσπου να βγάλουν ἀπὸ τη μέση τα κακά στοιχεία και να οργανώσουν το καθεστῶς». Εκείνος πείστηκε και φρόντισε να τους δώσουν τη φρουρά με τον Καλλίβιο για αρμοστή.

[14] Μόλις οι Τριάντα πήραν τη φρουρά βάλθηκαν να καλοπιάνουν με κάθε τρόπο τον Καλλίβιο, για να εγκρίνη ὅλες του τις πράξεις· αὐτὸς πάλι τους ἔδινε στρατιώτες ἀπὸ τη φρουρά, που τους βοηθοῦσαν να συλλάβουν ὅποιους ἤθελαν -ὄχι πια «κακά στοιχεία» κι ἀσήμαντα πρόσωπα, ἀλλ' ἀπὸ δω και μπρος ὅποιον τους δημιουργοῦσε την υποψία ὅτι δε θ' ανεχόταν τον παραμερισμὸ του κι ὅτι, ἀν δοκίμαζε ν' ἀντιδράση, θάβρισκε πολλοὺς συμπαραστάτες.

[15] Τον πρώτο καιρὸ ο Κριτίας κι ο Θηραμένης ἦταν ομοῖδεάτες και φίλοι. Ο Κριτίας ὅμως -που ἀνάμεσα στ' ἄλλα εἶχε ἐξοριστὴ κιόλας ἀπὸ τους δημοκρατικούς- εἶχε διάθεση να σκοτώση πολὺν κόσμο, ἐνὼ ο Θηραμένης ἐναντιωνόταν, λέγοντας ὅτι δεν ἦταν λογικὸ να θανατώνουν ἀνθρώπους για μόνον το λόγο ὅτι τους τιμοῦσε ο λαός, ἔστω κι ἀν δεν πείραζαν σε τίποτα την καλή τάξη. «Στο κάτω-κάτω», τούλεγε, «κ' ἐγὼ κ' ἐσὺ ἔχουμε πει και κάνει πολλά για ν' ἀποχτήσουμε δημοτικότητα». [16] Ο ἄλλος πάλι ἀποκρινόταν (γιατί φερόταν ἀκόμα φιλικὰ στο Θηραμένη) ὅτι ὅποιος θέλει να κυριαρχή εἶν' ὑποχρεωμένος να βγάξη ἀπὸ τη μέση ἐκείνους που θα μπορούσαν να του σταθοῦν ἐμπόδιο: «Κι ἀν φαντάζεσαι ὅτι ἐπειδὴ εἴμαστε τριάντα κι ὄχι ἕνας ἡ ἐξουσία μας δε χρειάζεται τόσο φροντίδα ὅσο και μια προσωπικὴ τυραννία εἶσαι ἀνόητος».

[Μετάφραση: Ρόδης Ρούφος]

Παρατηρήσεις

Α. Να μεταφράσετε το απόσπασμα: «Ὡς δὲ ταῦτα εἶπεν ... ἔστω τῷ καλῷ»

Β.1. Ποια στάση τήρησε ἡ βουλή την ὥρα που συλλαμβανόταν ο Θηραμένης πάνω στον βωμὸ και για ποιο λόγο;

B.2. Να σχολιάσετε τις φράσεις του Θηραμένη: «*Ἄν δὲ σιωπῶ, οὐκ ἄρ', ἔφη, οἰμώζομαι;*» και «*Κριτία τοῦτ' ἔστω τῷ καλῷ*».

B.3. Σύμφωνα με το μεταφρασμένο κείμενο:

α) Ποιο είναι το βασικό σημείο διαφωνίας ανάμεσα στον Κριτία και τον Θηραμένη;

β) Πώς θα χαρακτηρίζατε τα δύο αυτά πρόσωπα από τις βασικές τους θέσεις;

γ) Επιβεβαιώνεται η στάση τους αυτή σύμφωνα με την εξέλιξη των γεγονότων;

Γ. 1. Να γράψετε τον τύπο που ζητείται για τους παρακάτω ρηματικούς τύπους:

1. *ἐπεκαλεῖτο*: γ' ενικό πρόσωπο Προστακτικής Αορίστου Μέσης φωνής

2. *καθορᾶν*: γ' πληθυντικό πρόσωπο Ευκτικής Αορίστου β' Ενεργητικής φωνής

3. *εἶγεν*: β' ενικό πρόσωπο Οριστικής Αορίστου β' Ενεργητικής φωνής

4. *ἔπασχε*: απαρέμφατο Αορίστου β' Ενεργητικής φωνής

5. *σιωπήσειε*: ίδιο πρόσωπο στην ίδια ἐγκλίση στον Ενεστώτα Ενεργητικής φωνής

Γ.2. Να γράψετε τον τύπο που ζητείται για τα παρακάτω ουσιαστικά:

1. *ὕπνῃταις*: κλητική ενικού

2. *θεοῦς*: δοτική ενικού

3. *ἄνδρα*: κλητική ενικού

4. *φωνῆ*: αιτιατική πληθυντικού

5. *ῥῆμα*: δοτική πληθυντικού

Δ.1. Στο απόσπασμα «*Υμεῖς δὲ λαβόντες [...] ἐγγειρίδια ἔχοντες παρήσαν*» να εντοπίσετε μια δευτερεύουσα ονοματική και μια επιρρηματική πρόταση και να τις χαρακτηρίσετε ως προς το είδος και τη συντακτική τους θέση.

Ε.1. Με ποιες λέξεις του κειμένου συνδέονται ετυμολογικά οι ακόλουθες: κρίση, λήπτης, σχέση, γένος, πάθος

Ε.2. *ἀπαγαγόντες, καθορᾶν, ῥῆμα, ἀποθνήσκειν, ἀπολιπεῖν*: Να γράψετε από μια ομόρριζη ή παράγωγη λέξη (απλή ή σύνθετη) για καθεμιά από τις παραπάνω